

ЦЕНАТА И ПОЛЗАТА ОТ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВЕТО И БЕЗОПАСНОСТТА

Б. Ценова¹

¹ Националният център по общественото здраве и анализи, София
bistratz@abv.bg

Резюме. Статията е насочена към мениджъри, които искат да са лидери по здраве и безопасност при работа (ЗБР), с фокус върху сътрудничеството между фирма и работещи в тази насока. Мениджърският подход към ЗБР се доказва като най-ефективният по отношение на калкулирани рискове като ограничаване неизвестността, повишаване продуктивността и нивото на печалбата.

Анализите на данни от последните ни изследвания на 495 лица, разкриват разпространение на неблагоприятни психосоциални условия на работа (стил на ръководство) и стресори, здравни оплаквания и достоверната им взаимовръзка, отразена в мненията на работещите за необходими действия, от страна на ръководители за подобряване на условията на работа и намаляване на стреса и напрежението. Кратко са представени преобладаващите лидерски стилове по ЗБР, както и ключови управленски принципи за подобряване на ЗБР.

Предоставят се базирани на доказателства практически съвети за създаването на ефективни мениджмънт системи по ЗБР, с подчертаване на възможностите на бенчмаркинга да разкрие най-добрите практики. Привежда се и контролен въпросник за ръководители за оценка състоянието на ЗБР в собствените организации.

Признаването на активната лидерска роля в осигуряването на ЗБР от мениджърите е важно от гледна точка на закона, етиката, но също и чисто икономически, от гледна точка на бизнеса, и води до значителни подобрения в ЗБР.

Ключови думи: здраве и безопасност при работа (ЗБР), управленски подход, лидерски стил, участие на работниците, предложения за подобрения, стрес

На територията на цяла Европа има единни законови рамки за условията за здраве и безопасност при работа (ЗБР), но действителните условия на работа все още се различават значително.

Важна роля при осъществяването на целите на ЗБР се пада на ръководните кадри във фирмите. Собствениците и директорите трябва да имат както мотивация, така и знания, за да подобряват постоянно ситуацията по ЗБР в предприятието си.

Вече има няколко общоевропейски подхода за информация и мотивация на фирмите в областта на ЗБР – EU-OSHA, ENWHP,

ILO. При това възниква въпросът, доколко могат да се постигнат синергични ефекти вследствие на общите проблеми, или в каква степен в отделните страни трябва да се вземат под внимание национални особености и различия в менталитета.

ГЛАВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА ЗДРАВЕТО И БЕЗОПАСНОСТТА ПРИ РАБОТА

Независимо от напредъка в тази област, резултатите от петото Европейско изследване на условията на труд показват, че много ра-

ботници в Европа продължават да възприемат работата си като съдържаща заплаха за здравето или безопасността им (Foden, 2012):

- почти 24% от работещите в Европа чувстват, че здравето и безопасността им са изложени на риск поради естеството на работата и работната им среда;

- работещите продължават да са експонирани на различни физически опасности, като 33% носят/ вдигат тежки товари най-малко през една четвърт от работното си време, а 23% са експонирани на вибрации – статистики без промяна от 2000 г. Физическите опасности не са ограничени само с това – близо половината от всички работещи (46%) работят в уморителна или мъчителна неудобна поза най-малко през една четвърт от работното си време.

Условията на работа съдържат и други типове опасности. Работната среда може да е много шумна, температурните условия да са екстремни (много ниски или много високи температури), или да съдържа патогенни материали, които могат да доведат до заболяване.

Данните от оперативната информация на НОИ за трудовия травматизъм в България през 2012 г. показват, че през миналата година в България са регистрирани 3 027 трудови злополуки, като 79% от тях са станали на работното място, а загубените календарни дни от трудови злополуки са 158 644. В сравнение с 2011 г., през миналата година в България са регистрирани 275 трудови злополуки повече, като злополуките, станали на работното място, през време и по повод на извършваната работа, са се увеличили със 104 (бел. 1).

Проучване на Европейската фондация за подобрене на условията на бит и труд показва (2003), че сред вредните влияния, свързани с работата им, работещите посочват най-често общата умора (средно 41%), която засяга в много по-голяма степен работещите в страните от Източна Европа. Такава обща умора, дължаща се на работата им, усещат половината (51%) от българските работещи.

Неуспешното или провалено включване на здравето и безопасността като ключови

за бизнеса рискове в решенията на висшето ръководство може да има катастрофални резултати. Корените на множество, добили широка известност през годините, фрапантни проблеми с безопасността се дължат на провал на ръководството.

В тази връзка няколко цитата от водещи ръководители по здраве и безопасност в публичния и частния сектор в Англия (The Institute of Directors, UK):

„Включването на въпросите за здравето и безопасността при работа на ниво управленски борд е съществена част на професионалната и бизнес етика на 21 век. Отношението към здравето и безопасността се определят от шефовете, а не от размера на организацията.

Здравето и безопасността са неделима част от успеха. Членове на Управителния съвет (УС)/борда, които не се открояват като лидери в тази област, не успяват да изпълнят задълженията си като директори и моралния си дълг и вредят на организациите си. Дадена организация никога няма да може да изпълни най-високите стандарти на управление на здравето и безопасността без активното включване на висшите ръководители.

Здравето и безопасността са основополагаща част от бизнеса. Бордовете се нуждаят от някой активно ангажиран и енергичен управител, за да гарантират, че те са част от същността на организацията“.

Отправна точка за организациите да намерят най-добрия начин на ръководство за промоция на здравето и безопасността, и по този начин да изпълнят вменените им със закон (ЗЗБУТ) задължения, е да се придържат към следните основни принципи на управление:

Ръководството е една от ключовите детерминанти за благосъстоянието на работещите и е основополагащо за промоцията и поддържането на здравето и безопасността на работното място.

Лошото ръководство и управление на работното място могат да доведат до многобройни негативни последствия за работещите. Научни изследвания и публикации свидетелстват за тясна връзка между раз-